

ภาพสะท้อนเพลงลากพระวัดประตุมทายการาม อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

REFLECTIONS OF LAK PHRA WATPRATUMTAYAKARAM
SICHON DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT

มณิรัตน์ กำลังเกื้อ

Manirat Kamlangkuea

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

Walailak University, Thailand

E-mail: mmae.kkam@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมผ่านเพลงลากพระของวัดประตุมทายการาม อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าเพลงลากพระที่มีการขับร้องในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะการแต่งคล้ายที่ใช้ในการเล่นของเด็ก มีการใช้ภาษาถิ่นและสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อสะท้อนให้เห็นตัวตนของคนในพื้นที่ เพลงลากพระของอำเภอ สิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนในชุมชนจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน วิถีชาวพุทธแบบพื้นบ้านท้องถิ่นภาคใต้ และวิถีวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคใต้ อีกทั้งเพลงลากพระยังมีบทบาทต่อชุมชนตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ คือบทบาทในการอธิบายที่มาและเหตุผลในการประกอบพิธีกรรม บทบาทในการศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า บทบาทในการรักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม และบทบาทในการให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจ

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน, เพลงลากพระ, ประเพณีลากพระ

Abstract

The purpose of this study was to study reflections of society and culture through Lak Phra Watpratsumtayakaram, Sichon District, Nakhon Si Thammarat. It was found that barcarole that are sung in the Chak Phra tradition of Sichon

---

* Received 25 September 2019; Revised 18 October 2019; Accepted 24 October 2019

District, Nakhon Si Thammarat use of dialects and humor to reflect the identity of people in the area. Lak Phra Song Watpratuntayakaram, Sichon district, Nakhon Si Thammarat as part of the way of life in the community, it can reflect the social and cultural reflections such as creating interaction and unity of people in the community, Southern Thai folklore Buddhist way, and the way of the culture of southern local food. In addition, barcarole also plays a role in the community according to the role theory which is the role of explaining the origin and reason for performing a ceremony, roles in education in societies that use tradition in telling, the role of maintaining the standard of behavior that is a pattern of society, and the role of maintaining the standard of behavior that is a pattern of society, and the role of giving pleasure and a solution to frustration.

Keywords: Reflections, Lak Phra Song , Lak Phra Tradition

บทนำ

บทเพลงพื้นบ้านเป็นบทเพลงที่แสดงออกทางอารมณ์ของผู้ร้อง โดยผู้ร้องมิได้คิด ตกแต่ง ใช้คำสละสลวยแต่อย่างใด ผู้ร้องพรรณนาออกมาเป็นบทกลอนจากส่วนลึกของหัวใจ และบทต่าง ๆ ได้แสดงถึงเรื่องราวในอดีตทำนองเสียดสีสังคม บทเกี้ยวของหนุ่มสาว บทต่อว่า ต่อخان ฯลฯ บทต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเสมือนกระจกเงาที่ฉายภาพให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดนิสัยใจคอของคนไทย แสดงร่องรอยในอดีตทางประวัติศาสตร์ และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมไทยในอดีตทางลัทธิประเพณีได้เป็นอย่างดี (อมร พุทธานู, 2549)

นอกจากบทเพลงพื้นบ้านจะเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมแล้ว เพลงพื้นบ้านยังมีส่วนช่วยในการสร้างความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลที่กำลังประสบอยู่ หรือการเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน การเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนแห่เรือและร้องเพลงลากพระก็สามารถสร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลินได้ ดังที่ บุญยงค์ เกศเทศ อ้างถึงใน (ส่งสุข ภาแก้ว, 2546) กล่าวว่า วรรณกรรมเพลงเป็นวรรณกรรมที่มีสาระประเภทหนึ่งของวรรณกรรมไทย ที่เข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นโดยไม่ต้องไปอ่าน เพียงได้ฟังก็ให้ความสะเทือนอารมณ์ได้ และมีบทบาทในสังคมปัจจุบันมากเพราะผู้แต่งพยายามหยิบยกปัญหา ความเป็นอยู่ของคนทุกระดับออกมาตีแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถจดจำได้ง่าย เสียงดนตรีที่ประกอบทำให้เกิดความสนุกสนาน ไม่เคร่งเครียดกับเรื่องราวในชีวิตที่กำลังประสบอยู่

เพลงลากพระเป็นเพลงที่ชาวบ้านใช้ขับร้องกันในประเพณีลากพระ โดยเพลงลากพระในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเพลงลากพระวัด

ประทุมทวยการาม ของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องด้วยประเพณีลากพระของอำเภอสิชลเป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่อดีตและยังได้รับความนิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้วัดประทุมทวยการามเป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและพื้นที่ใกล้เคียง เพลงลากพระเป็นเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ความเป็นตัวตน และเอกลักษณ์ของคนในอำเภอสิชล ผ่านตัวเนื้อหาในบทเพลง โดยบทความนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นถึงภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมผ่านเพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีลากพระเป็นประเพณีที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ ดังที่ สมปอง มุกดาร์ตัน กล่าวไว้ว่า ประเพณีลากพระ หรือบางท้องถิ่นเรียกว่าชักพระ เป็นประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยมีความเชื่อกันว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปอยู่จำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดพระมารดาเมื่อครบพรรษาจึงเสด็จมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงมารอรับเสด็จ แล้วอัญเชิญพระพุทธเจ้าขึ้นประทับบนบุษบกแล้วแห่ไปรอบ ๆ เมืองเพื่อเป็นสิริมงคลกับบ้านเมือง (สมปอง มุกดาร์ตัน, 2554)

คำว่า “ลากพระ” และ “ชักพระ” เป็นคำที่แต่ละท้องถิ่นใช้ต่างกันออกไป ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า ลากและชักว่า คำว่า ลาก หมายถึง ดึงให้เคลื่อนที่ตามไปบนพื้น เช่น ลากเกวียน ม้าลากรถ กระบะโปรงยาวลากดิน ส่วนคำว่า ชัก หมายถึง ดึงสายเชือกเป็นต้นที่ผูกอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งนั้นเคลื่อนไหวไปตามต้องการ เช่น ชักธงขึ้นเสา ทั้งนี้ คำว่าลากและชักมีความหมายที่คล้ายกันแต่มีลักษณะอาการที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าการลากพระคือการลากไปตามถนนเรียบ ๆ แต่การชักพระคือการชักขึ้นเนินต้องใช้แรงเยอะกว่า เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

เมื่อก่อนชาวบ้านเรียกลากพระ แต่ลากพระฟังดูแล้วเป็นคำบ้าน ๆ แต่เมื่อมีหน่วยงานราชการเข้ามาก็ใช้ชักพระ จึงเอาชักพระเข้ามาแทนทำให้ดูดีขึ้นมา “ลาก” ฟังดูแล้วเหมือนลากวัว ลากควาย ทำให้มีความหมายในเชิงลบจึงได้เปลี่ยนมาเป็น “ชัก” (บุญเสริม แก้วพรหม, 2562)

สนใจ สมคิด กล่าวไว้ว่า ลากพระทางลูกครึ่ง (ทางที่คนชุดเอง) เป็นทางที่ยากลำบาก ต้องลากเรือผ่านทางนี้ มีการละเล่นระหว่างทางเพื่อสร้างความสนุกสนาน สาดน้ำโคลนใส่กัน เมื่อเรือพระผ่านบ้านใครก็ต้องเข้ามาช่วยกันลากจนผ่านไป เมื่อได้ยินเสียงเรือพระมา ทุกคนวิ่งออกมาจากบ้านมีการเรียกคนที่อยู่ในบ้านออกมาช่วยกันลาก (สนใจ สมคิด, 2562)

จากคำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าประเพณีลากพระเป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่อดีต ทั้งยังเป็นประเพณีที่สร้างความสนุกสนานและความรักความสามัคคีให้กับคนในชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในประเพณีลากพระทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน

ประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2546 โดย นายสกล จันทักษ์ (นายอำเภอสิชล) พยายามรวบรวมพี่น้องประชาชนหน่วยงานราชการ ทั้งส่วนท้องถิ่นและภาครัฐวิสาหกิจ และวัดวาอารามต่าง ๆ มีแนวความคิดเพื่อพลิกฟื้นประเพณีอันเก่าแก่ตั้งแต่สมัยโบราณให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยสามารถรวบรวมวัด สำนักสงฆ์ในอำเภอสิชล ได้มากถึง 39 วัด จัดทำเรือพนมพระอย่างวิจิตรสวยงามลากออกมาจากวัดเพื่อมารวมกันไว้ที่หน้าอำเภอสิชล (จรัส เพชรทับ, 2556)

ในปัจจุบันประเพณีลากพระอำเภอสิชลยังคงมีการอนุรักษ์และสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต โดยในช่วงเช้าของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พุทธศาสนิกชนจะร่วมกันและลากเรือพนมพระจากวัดต่าง ๆ เพื่อมุ่งหน้าไปที่สนามหน้าที่ว่าการอำเภอสิชล โดยมีกิจกรรมตลอด 3 วัน 3 คืน โดยมีการจัดประกวดเรือพนมพระซึ่งถ้วยรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยรางวัลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทสวยงาม และประเภทความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ภายในงานยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย

รูปที่ 1 เรือพระในประเพณีลากพระอำเภอสิชล

อนึ่ง เอกลักษณ์และสีสันสำคัญที่จะขาดไม่ได้ในประเพณีลากพระของอำเภอสิชลก็คือเสียงเพลงลากพระที่ประชาชนที่เข้าร่วมในขบวนแห่เรือพระจะต้องร้องกันในขบวนเรือพระขณะที่ร่วมกันลากพระ ดังที่ จำรัส เพชรทับ กล่าวไว้ว่า อีสาระภา เฮโล เฮโล เป็นสรรพเสียงที่ทุกคนพร้อมใจเพื่อลากเรือออกจากวัด ผ่านย่านชุมชน บอกบุญใส่บาตร สู้วัดของแต่ละตำบล ความสนุกสนานชื่นมื่นของกลุ่มผู้ร่วมงานลากพระ รอยยิ้ม และสีหน้าที่เปี่ยมไปด้วยความสุข บอกพี่น้องสองข้างทางได้อย่างแจ่มชัด ทั้งนี้รูปแบบและการใช้ภาษาของเพลงลากพระก็ยังมีเอกลักษณ์ (จำรัส เพชรทับ, 2556) โดยผู้ศึกษาจะกล่าวถึงรูปแบบและการใช้ภาษาของเพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

รูปแบบและการใช้ภาษาของเพลงลากพระ

เพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพลงที่มีรูปแบบในการแต่งคล้ายเพลงการละเล่นของเด็ก โดยใช้คำสั้น ๆ จำง่าย และร้องง่าย

การร้องเพลงลากพระจะเริ่มต้นโดยให้แม่เพลงขึ้นต้นเพลงว่า “ไชโย ไชโย ไชโย” ชาวบ้านในขบวนแห่เรือพระก็จะร้องตอบว่า “โห้หิ้ว” แล้วแม่เพลงก็ร้องต่อว่า “อีสาระภา” จากนั้นชาวบ้านก็ให้ตอบรับพร้อมกันว่า “เฮโล เฮโล” โดยจะมีการร้องแบบนี้ 3 ครั้ง แล้วตามด้วยเพลงที่จะร้องต่อไป ดังที่ วรินทร์ เยี่ยมเวช (วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561) กล่าวว่า “อีสาระภา เฮโล เฮโล 3 ครั้งจะร้องว่าอีสาระภาก็ได้ หรือไอสาระภาก็ได้ แต่ร้องอีสาระภาจะถนัดกว่า โดยมากจะร้องเป็นเพลงฉ่อย ทุกบทจะต้องขึ้นต้นด้วย ไชโย ไชโย ไชโย ไชโยโย โห้หิ้ว หรือโห้หิ้วโห้หิ้วโห้หิ้ว 3 ครั้งก่อนว่า อีสาระภาจะมีก่อนโห้และรับก่อนเสมอ แล้วตามด้วยเพลง” ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะยกตัวอย่างให้เห็นถึงรูปแบบของเพลงลากพระอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวอย่าง

ลากพระขึ้นควน	สินवलปลับปลับ
ไอไทรเป็นหลัก	ซี้ฝั่งนายพล

(วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561)

การใช้ภาษาของเพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จะมีการใช้ภาษาถิ่นและมีการแทรกอารมณ์ขันเพื่อสื่อถึงตัวตนของคนได้ในบทเพลง ยกตัวอย่างการใช้ภาษาถิ่น เช่น “ควน” หมายถึง เนิน “ไอไทร” หมายถึง อะไร เป็นต้น ทั้งนี้เพลงลากพระดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศของอำเภอสิชลว่าเป็นพื้นที่เนินเขาอีกด้วย

นอกจากนี้การใช้ภาษาในการแต่งเพลงลากพระของประเพณีลากพระอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังมีการแทรกเรื่องเพศเข้าในบทเพลง โดยนำเสนอการเล่นคำเรื่องเพศ เพื่อสร้างความบันเทิงและสร้างอารมณ์ขันให้กับชาวบ้านที่เข้ามาร่วมในขบวนเรือพระ

ตัวอย่าง

คนอยู่ข้างหัว	มีผิวแล้วหม้าย
คนอยู่ข้างท้าย	แม่ม้ายั้งเพ

(วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561)

ไอโทรกลมกลม	หัวนมสาวสาว
ไอโทรยาวยาว	ไม้เท้าฤๅษี
ไอโทรยู่ยู่	ฤๅษีนกเคียด

(ปัทมา เยี่ยมเวช, 2561)

ในปัจจุบันรูปแบบของการแต่งเพลงลากพระมีการเพิ่มลักษณะโดยมีการแต่งคล้ายคำขวัญ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และเป็นการส่งสอนลูกหลานไปอีกทางหนึ่งด้วย

ตัวอย่าง

ลากพระดีหว่า	เล่นยาเสพติด
สูญเสียชีวิต	เป็นพิษสังคม

(วิทวัส ยุทธพงษ์, 2561)

จากเพลงลากพระข้างต้นเป็นการส่งสอนลูกหลานให้เห็นถึงความสำคัญของประเพณีลากพระ อีกนัยหนึ่งคือเป็นการชี้ให้เห็นถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด

ด้วยรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงลากพระทำให้เกิดสีสันและสร้างความสนุกสนานให้กับประเพณีลากพระ ทั้งการสร้างอารมณ์ขัน เสียดหัวเราะให้กับคนในชุมชน และ การใช้ภาษาซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ดังที่ เจตนา นาควิชระ (เจตนา นาควิชระ, 2542) กล่าวว่า ไม่ว่าจะ ภาษาใด ภาษาไหน อารมณ์ขันมักจะแสดงออกมาในรูปศิลปะพื้นบ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ และยังไปกว่านั้นถ้าเป็นอารมณ์ขันที่แสดงออกด้วยภาษาแล้วก็มักจะแสดงออกได้ดีที่สุดด้วยภาษานั้น ทั้งนี้ภาษาที่ใช้ในเพลงลากพระของประเพณีลากพระอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นได้ โดยผู้ศึกษาจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

ภาพสะท้อนเพลงลากพระในประเพณีลากพระ

เพลงลากพระที่ใช้ในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนในชุมชนจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้

1. การสร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน

ประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประเพณีประจำปีที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอสิชล โดยการจัดงานได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาชน และพระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ในอำเภอสิชล ร่วมกันจัดประเพณีลากพระ ทั้งนี้ในเนื้อเพลงลากพระของประเพณีลากพระก็จะมีการชักชวนคนในชุมชนหรือหัวหน้าในภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาในเพลงด้วย หากเดินผ่านใครก็จะร้องเรียกโดยร้องเป็นเพลงเพื่อให้คนที่ถูกกล่าวถึงเข้ามาร่วมลากพระไปด้วยกัน

ตัวอย่าง

สาวสาวไม่มา
สาวสาวอยู่ไหน

ลากพระไม่ไป
ไม่มาลากพระ

(วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561)

ทั้งนี้ วรินทร์ เยี่ยมเวช (วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561) กล่าวว่า “ในบางครั้งอาจมีใส่เป็น “บ่าวบ่าว” หรือ หนุ่มหนุ่ม” มีการเรียกชื่อคน ถ้าเรือพระผ่านร้านอะไรก็เรียกเขาออกมาลากพระด้วย เช่น บ้าแดงไม่มา ลากพระไม่ไป บ้าแดงอยู่ไหน ไม่มาลากพระ หรือ นายอำเภอไม่มา ลากพระไม่ไป นายอำเภออยู่ไหน ไม่มาลากพระ”

ตัวอย่าง

ลากพระวัดไทร
สาวสาวหนุ่มหนุ่ม

พระวัดประทุม
ชวนกันลากพระ

(วิทวัส ยุทธพงศ์, 2561)

จากเพลงลากพระข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนที่มีการรักใคร่และปรองดองกันโดยให้ความสำคัญกับคนในชุมชน มีทั้งการชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้ามาด้วยกันลากพระ ทั้งนี้ก็ได้รับการสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดประเพณี ทำให้เกิดการร่วมมือและเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีสืบไป

รูปที่ 2 ชาวบ้านร่วมกันลากพระในประเพณีลากพระอำเภอสิชล

2. วิถีชาวพุทธแบบพื้นบ้านท้องถิ่นภาคใต้

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช นับถือศาสนาพุทธและให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนา เห็นได้จากการเข้าวัดทำบุญและเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมในประเพณีต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อและศรัทธาในพระเกจิอาจารย์ที่เป็นผู้นำพระสงฆ์ในอดีตและยังให้ความเคารพและนับถือจนถึงปัจจุบัน

ตัวอย่าง

ลูกขอไหว้ละ	พ่อท่านครูแก้ว
ลูกมาลากแล้ว	พ่อหนาพ่อหนา
ลูกขอไหว้ละ	พ่อท่านครูชล
ลูกมาลากแล้ว	พ่อหนาพ่อหนา

(ปัทมา เขี่ยมเวช, 2561)

จากเพลงลากพระข้างต้นกล่าวถึงพ่อท่านครูแก้ว หรือ พ่อท่านพระครูแก้ว อินทสุวณโณ และ พ่อท่านครูชล หรือ พระครูชลคุณาการ (เหลี่ยม ปทุมสุวณโณ) เป็นพระที่มีคุณูปการอันใหญ่หลวง สร้างวัดและโรงเรียนในพื้นที่อำเภอสิชลหลายแห่ง จึงทำให้มีชาวบ้านเลื่อมใส

ศรัทธามากมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ในวันที่ลากพระกลับวัด เมื่อผ่านหน้ากุฏิของ “พ่อท่านครูแก้ว” จะมีการร้องเพลงลากพระ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ไอไทรร่มสุม
แล้วซัดให้แวว
ฝากท่านหัววัด

เอาออกให้เหม็ด
เอาใส่ตู้แก้ว

(วรินทร์ เขี่ยมเวช, 2561)

จากเพลงลากพระข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อและศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของคนอำเภอสิชล ชาวบ้านเชื่อกันว่าพระสงฆ์จะช่วยในการปกป้องรักษา และคุ้มครองให้ทุกอย่างอยู่ได้อย่างปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม ประเพณีลากพระเป็นประเพณีหนึ่งที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับคนในพื้นที่โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นตัวหลักทำให้คนในอำเภอสิชลยังคงมีความเชื่อและรักษาวิถีชาวพุทธแบบพื้นบ้านท้องถิ่นภาคใต้ให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 3 เรือพนมพระในประเพณีลากพระอำเภอสิชล

3. วิถีวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคใต้

ชาวบ้านในพื้นที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันอยู่กับวิถีธรรมชาติ อาหารการกินจึงเป็นของที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและมีกรรมวิธีการทำที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

แกงโหระพาใส่ห่อ
น้ำซุบติปลี

ปลาหมอบปลาดี
เคยจีแผนใหญ่

(วรินทร์ เยี่ยมเวช, 2561)

จากเพลงลากพระข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอาหารของภาคใต้ สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติทางทะเลเห็นได้จากวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหาร ทั้งปลาและกะปิที่นำมาใช้ประกอบอาหาร ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายของการประกอบอาหาร

กล่าวได้ว่า เพลงลากพระในประเพณีลากพระสะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของคนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ใน 3 ประเด็น คือ สร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน วิถีชาวพุทธแบบพื้นบ้านท้องถิ่นภาคใต้ และวิถีวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคใต้ นอกจากนี้เพลงลากพระในประเพณีลากพระยังมีบทบาทต่อชุมชนอีกด้วย

บทบาทหน้าที่ของเพลงลากพระในประเพณีลากพระ

วัฒนธรรมในส่วนต่าง ๆ ของสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านปัจจัยพื้นฐานด้านความมั่นคงของสังคม และความมั่นคงทางด้านจิตใจ ตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของ วิลเลียม บาสคอม (William Bascom, 1954) ทั้งนี้เพลงลากพระที่ใช้ในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีบทบาทต่อชุมชน ดังนี้

1. บทบาทในการอธิบายที่มาและเหตุผลในการประกอบพิธีกรรม

เพลงลากพระเป็นเพลงที่ใช้ในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประเพณีลากพระเป็นประเพณีที่มีความเป็นมาและมีการปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การร้องเพลงลากพระในขบวนแห่เรือพนมพระมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาทำให้เห็นถึงความเชื่อและที่มาในการประกอบพิธีกรรมในประเพณีลากพระอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. บทบาทในการศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า

เพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสีชล มีเนื้อหาที่สอดแทรกคำสอนอยู่ในเนื้อเพลงด้วย ทั้งการสั่งสอนลูกหลานให้มีความเชื่อและประพฤติปฏิบัติตามในเรื่องของภูมิปัญญา วิถีชีวิต และการเรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน อาจกล่าวได้ว่าวิธีการสั่งสอนของคนภาคใต้ไม่ได้เป็นการสอนโดยตรงแต่เป็นการสอนโดยใช้นัยแฝงซึ่งสอดแทรกไปในเนื้อเพลง ดังนั้นการเข้าร่วมประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีหรือวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้อยู่แล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ และให้การศึกษากับคนในชุมชนผ่านประเพณีลากพระอีกด้วย

3. บทบาทในการรักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม

เนื้อหาและข้อคิดที่ได้จากเพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสีชล เป็นสิ่งที่ยังคงมีการสั่งสอนและปฏิบัติสืบมาตั้งแต่อดีตกลายเป็นแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมของคนสังคมที่ต้องรักษาวิถีปฏิบัตินั้นต่อไป แสดงให้เห็นว่าเพลงลากพระในประเพณีลากพระมีส่วนช่วยในการกำหนดแนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในสังคมที่ถูกหล่อหลอมทางจิตใจจนอยู่ภายในจิตสำนึกว่าต้องปฏิบัติตามแบบแผนหรือค่านิยมนั้น ๆ โดยไม่ได้ถูกบังคับ ดังนั้นเพลงลากพระจึงเป็นเครื่องมือให้คนในอำเภอสีชล ยอมรับและเข้าใจแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมผ่านเนื้อหาและข้อคิดที่ปรากฏในเพลงลากพระของประเพณีลากพระของอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. บทบาทในการให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจ

การร้องเพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นช่วงเวลาที่คนในชุมชนว่างจากการทำงานและได้มีโอกาสมาทำกิจกรรมร่วมกัน พบปะพูดคุยกันระหว่างคนในชุมชนที่มีโอกาสได้เข้ามาร่วมกิจกรรม ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้คลายความคับข้องใจในปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องครอบครัว และปัญหาจากการทำงาน ทั้งนี้การร้องเพลงลากพระยังทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นสิ่งที่สร้างสีสันความสนุกให้กับประเพณีลากพระได้เป็นอย่างดี

รูปที่ 4 ชาวบ้านร่วมกันแห่เรือพระในประเพณีลากพระอำเภอสิชล

สรุป

เพลงลากพระในประเพณีลากพระของอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราชถือว่าเป็น สีสันและเอกลักษณ์อย่างหนึ่งในประเพณีลากพระโดยใช้กลอนสี่ในการแต่งและใช้ภาษาถิ่นเพื่อ สื่อให้เห็นอารมณ์ขัน อีกทั้งเป็นสิ่งที่สะท้อนตัวตนของคนอำเภอสิชล โดยมีความสัมพันธ์อยู่กับ วิถีชีวิตของคนในชุมชนซึ่งสามารถสะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของคนสิชล คือ การ สร้างปฏิสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน วิถีชาวพุทธแบบพื้นบ้านท้องถิ่นภาคใต้ และ วิถีวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านภาคใต้

ทั้งนี้ เพลงลากพระสามารถสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของคติชน 4 ประการ คือ อธิบาย ที่มาและเหตุผลในการประกอบพิธีกรรม ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า รักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม และให้ความเพลิดเพลินและเป็น ทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล กล่าวได้ว่า วัฒนธรรมในส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีหน้าที่ ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านความมั่นคงของสังคม และ ความมั่นคงทางด้านจิตใจ ทั้งนี้ประเพณีลากพระก็เป็นประเพณีที่ตอบสนองความต้องการด้าน จิตใจของคนในสังคม ทำให้คนในสังคมได้แสดงออกถึงความสามัคคีผ่านการเข้าร่วมในประเพณี

อนึ่ง เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เพลงลากพระเป็นเพลงที่สะท้อนตัวตนของคนในอำเภอ สิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช การเข้าร่วมขบวนแห่เรือพระและร่วมกันร้องเพลงลากพระด้วย

ความสนุกสนานรื่นเริง โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาให้การสนับสนุนในการจัดประเพณีลากพระทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ทั้งยังเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีอันดีให้คงอยู่สืบไป อย่างไรก็ตาม เพลงลากพระสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นระบบของความสัมพันธ์ที่ทำหน้าที่หมุนแกนให้สังคมยึดโยงกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้เพลงลากพระในประเพณีลากพระยังเป็นกลไกในการยึดโยงคนให้ประพฤติปฏิบัติตามและเป็นการจัดระเบียบทางสังคมของคนอำเภอ สีชล จังหวัดนครศรีธรรมราชอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเพลงลากพระในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในระดับที่กว้างขึ้น และหาจุดร่วมและจุดต่างของวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นการสะท้อนวัฒนธรรมพื้นถิ่นแก่คนรุ่นหลัง
2. ควรมีการเผยแพร่และสร้างองค์ความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นหลังเพื่อเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมประจำถิ่น และมีการพัฒนาไปสู่ระดับภูมิภาคต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส เพชรทับ. (2556). *ประวัติศาสตร์สีชล: คนสันทรายและสายน้ำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครศรีธรรมราช: ประยูรการพิมพ์.
- เจตนา นาควัชระ. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศยาม.
- บุญเสริม แก้วพรหม. (18 มีนาคม 2562). ประเพณีลากพระ. (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, ผู้สัมภาษณ์)
- ปัทมา เยี่ยมเวช. (28 ตุลาคม 2561). เพลงลากพระ. (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, ผู้สัมภาษณ์)
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรินทร์ เยี่ยมเวช. (28 ตุลาคม 2561). เพลงลากพระ. (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, ผู้สัมภาษณ์)
- วิทวัส ยุทธพงษ์. (28 ตุลาคม 2561). ประเพณีลากพระ. (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, ผู้สัมภาษณ์)
- ส่งสุข ภาแก้ว. (2546). *วิเคราะห์แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงของชินกร ไกรลาส*. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมใจ สมคิด. (18 มีนาคม 2562). ประเพณีลากพระ. (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, ผู้สัมภาษณ์)

สมปอง มุกดารัตน์. (2554). สีสันของความศรัทธา: เรือพระโคกโพธิ์ในปัจจุบัน. *วารสารรัฐสมิแล*, 32(3), 57-64.

อมร พุทธานู. (2549). เพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษา ตำบลหินแก้ว อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี*. มหาวิทยาลัยมหิดล.

William Bascom. (1954). Four functions of folklore. *Journal of American Folklore*, 67(266), 333-349.